

2022–2030 M. ŠIAULIŲ REGIONO PLĖTROS PLANO

REGIONINĖS PAŽANGOS PRIEMONĖS Nr. LT026-02-02-04 VANDENTVARKOS PASLAUGŲ PRIEINAMUMO DIDINIMAS antros veiklos *Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo stiprinimas Šiaulių regione*

PAGRINDIMO APRAŠAS

2026-07-31 Nr. PR-25

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

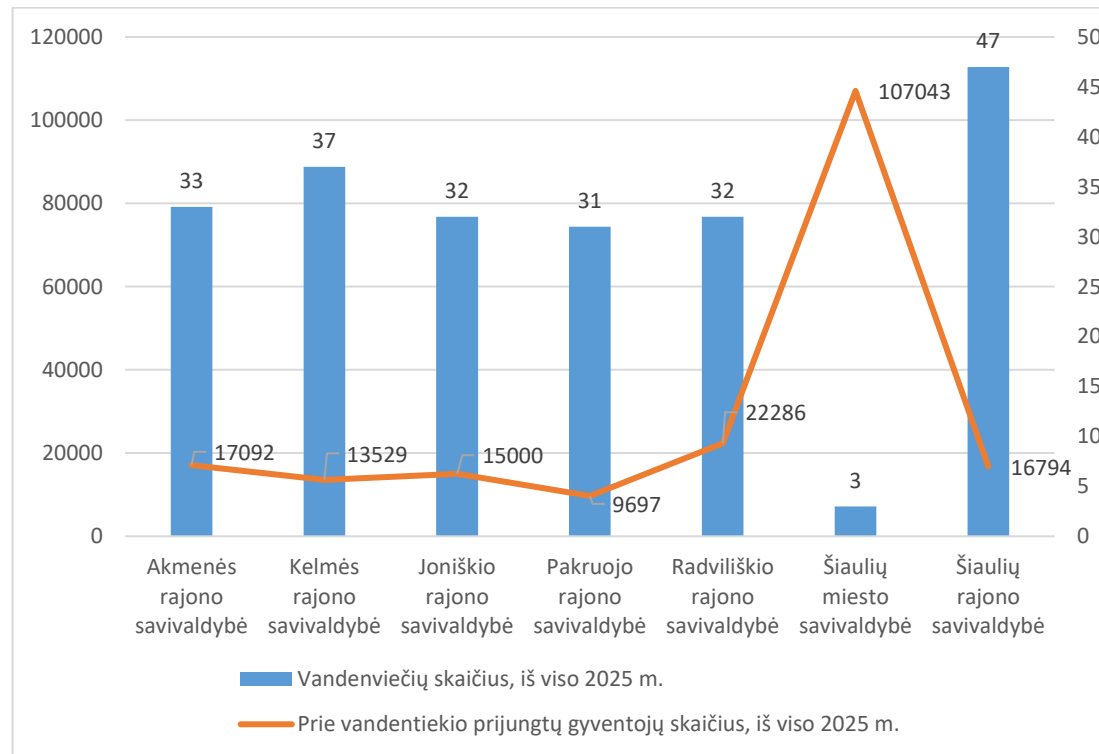
Regiono plėtros uždavinys (-iai)	Pagrindinis pažangos priemonė įgyvendinamas 2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros plano uždavinys yra 2.2. <i>Didinti rūšiuojamų atliekų apimtį ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą</i> (kodas LT026-02-02). Pažangos priemonė bus įgyvendinamas ir uždavinys 2.1. <i>Plėtoti žaliąją, kritinę ir darnaus judumo infrastruktūrą, mažinti aplinkos užterštumą, stiprinti gyventojų civilinę parengtį ekstremaliųjų situacijų atvejams</i> (kodas LT026-02-01). Abu uždaviniai atitinka šio plano tikslą 2. <i>Kurti tvarią regiono aplinką</i> (kodas LT026-02) .
---	--

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

2022–2030 m. Šiaulių regiono plėtros plane įvardinta problema „Nepakankamai tvari regiono aplinka“, kurios giluminė priežastis – nepakankamai apsaugotas geriamojo vandens tiekimas. Ši problema aktuali visoms septynioms regiono savivaldybėms, nes viešųjų geriamojo vandens tiekėjų infrastruktūra pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 558 yra priskiriama nacionaliniam saugumui svarbių objektų kategorijai. Tai reiškia, kad bet koks tyčinis poveikis vandenvietėms ar jų valdymo sistemoms gali turėti tiesioginį poveikį gyventojų aprūpinimui vandeniu, sveikatos sistemos veiklai ir regiono ekonomikos funkcionavimui.

Šiaulių regiono savivaldybių pateikti 2025 m. duomenys rodo, kad regione veikė 215 vandenviečių, iš kurių 209 priskiriamos objektams, kuriems reikia padidinti fizinės apsaugos lygį. Prie šių vandenviečių prijungta apie 190 tūkst. gyventojų. Daugelyje savivaldybių vandens tiekimas organizuojamas naudojant vandenvietes, kurioms numatytas fizinės apsaugos priemonių stiprinimas. Skirtingose savivaldybėse situacija panaši – didžioji dalis vandenviečių priskiriamos objektams, kuriems reikia padidinti apsaugos lygį, o jomis aprūpinama reikšminga gyventojų dalis. Tai rodo, kad regione aktualus nuoseklus fizinės apsaugos priemonių tobulinimas ir jų įgyvendinimas pagal nustatytus reikalavimus.

Šie duomenys aiškiai parodo regiono mastą ir problemos intensyvumą. Savivaldybėse, kuriose vandenviečių skaičius didelis, pavyzdžiui, Šiaulių rajone ar Kelmėje, apsaugos priemonių trūkumas reiškia didelį teritorinį pažeidžiamumą. Tuo tarpu savivaldybėse, kuriose vandenviečių mažiau, kaip Šiaulių mieste, rizika koncentruojasi į kelis kritinius objektus, kurių sutrikdymas turėtų tiesioginį poveikį dideliame gyventojų skaičiui. Žemiau pateikiamas grafikas apie prie vandentiekio prijungtų gyventojų skaičių (2025 m.) bei vandenviečių kiekį Šiaulių regiono savivaldybėse.

1 pav. Prie vandentiekio prijungtų gyventojų pasiskirstymas Šiaulių regione, 2025 m.

Šaltinis: savivaldybių pateikti duomenys

Regionų plėtros programoje pabrėžiama, kad Lietuvos, kaip ES rytinio pasienio valstybės, regionams kyla išskirtinių saugumo iššūkių. Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūra yra būtina kasdieniam gyventojų vartojimui, sveikatos apsaugos sistemos veiklai, ekonomikos funkcionavimui ir visuomenės stabilumui. Šiaulių regione viešųjų vandens tiekėjų infrastruktūra aprūpina daugiau kaip 200 tūkst. gyventojų. Vien tik Šiaulių miesto ir rajono vandens tiekėjas „Šiaulių vandenys“ tiekia vandenį apie 107 tūkst. gyventojų, per parą patiekdamas apie 12 tūkst. m³

vandens iš 16 gręžinių dviejose pagrindinėse vandenvietėse. Tai rodo, kad regiono vandenvietės yra kritiniai objektai, kurių apsauga tiesiogiai lemia kasdienį gyventojų aprūpinimą vandeniu.

Viešųjų paslaugų prieinamumas ir infrastruktūros apsaugos lygis skirtingose savivaldybėse yra nevienodas. Daugelyje vandenviečių trūksta perimetro tvorų, apšvietimo, įeigos kontrolės, vaizdo stebėjimo, apsauginės signalizacijos, atsarginio elektros tiekimo ar kibernetinio saugumo priemonių. Kai kuriose savivaldybėse, pavyzdžiui, Joniškio ar Pakruojo rajonuose, visos vandenvietės iš dalies atitinka reikalavimus, o kitose trūksta tiek fizinės, tiek elektroninės apsaugos elementų. Vandens kokybės monitoringas taip pat priklauso nuo infrastruktūros saugumo – Šiaulių mieste laboratorija per metus paima apie 600 geriamojo vandens mėginių ir atlieka apie 8 tūkst. laboratorinių tyrimų, tačiau bet koks tyčinis poveikis infrastruktūrai galėtų tiesiogiai paveikti šiuos rodiklius.

Problemos masto netolygumai tarp savivaldybių atsiranda dėl skirtingo vandenviečių skaičiaus, jų techninės būklės, apsaugos priemonių įdiegimo lygio ir valdymo centrų modernizavimo. Tačiau visoms savivaldybėms taikomi vienodi teisiniai reikalavimai – Saugumo planai turi būti parengti pagal tuos pačius teisės aktus, o jų priemonės privalo būti įgyvendintos. Todėl regioninis požiūris ir koordinuotas veikimas yra būtinas, siekiant užtikrinti vienodą apsaugos lygį visame regione.

Įgyvendinus regioninę pažangos priemonę bus pasiektas tiek kiekybinis, tiek kokybinis pokytis. Padidės apsaugotų objektų skaičius, sumažės tyčinių poveikių, tiekimo sutrikimų ir toksinio užteršimo rizika, o infrastruktūros atsparumas taps ženkliai didesnis. Priemonė prisidės prie regionų plėtros programoje nustatyto poveikio rodiklio – viešųjų geriamojo vandens tiekėjų vandenviečių, kuriose įgyvendintos apsaugos priemonės, dalies – ir prie gairėse nustatyto regioninio rodiklio – 90 įdiegtų apsaugos priemonių vandenvietėse ir valdymo centruose – pasiekimo. Nors ankstesniais metais buvo investuota į vandens tiekimo infrastruktūros plėtrą ir kokybės gerinimą, saugumo priemonės nebuvo akcentuojamos, o 2024 m. atnaujinti Saugumo planai nustato naujus reikalavimus, ypač susijusius su kibernetiniu saugumu pagal TIS2 direktyvą. Todėl papildomos investicijos yra būtinos siekiant užtikrinti, kad regiono vandens tiekimo infrastruktūra atitiktų nacionalinio saugumo, ES teisės aktų ir regiono plėtros tikslų reikalavimus.

Tikslinė grupė – gyventojai, savivaldybės, viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai.

Tikslinės grupės poreikiai:

- gyventojams – saugus ir patikimas geriamojo vandens tiekimas;
- savivaldybei, viešojo geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui – apsaugoti įmonę, jos turtą, darbuotojus ir gyventojus nuo neteisėto fizinio poveikio, kad būtų užtikrintas nepertraukiamas saugaus vartojimui geriamojo vandens tiekimas.

Vertinant dažnėjančias gamtines ekstremalias situacijas, geopolitinius pokyčius pasaulyje, tikėtina, Pažangos priemonės įgyvendinimo ir 5 metų po Pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiu iš esmės tikslinės grupės nesikeis ir jų poreikiai išliks panašūs – užtikrintas nepertraukiamas saugaus vartojimui geriamojo vandens tiekimas.

Pažangos priemonė siekia šių kiekybinių ir kokybinių **pokyčių**: užtikrinti kuo didesnei daliai Šiaulių regiono gyventojų saugaus ir patikimo geriamojo vandens tiekimą, apsaugoti kuo daugiau vandenviečių, viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus

vandens tiekimo užtikrinimo priemonės, siekdami padidinti įmonių veiklos atsparumą (skaičius) – 7, įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės (skaičius) – 486.

Įvardinta sprendžiama problema prisideda prie Nacionalinio pažangos plano uždavinio Nr. 6.7. „Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą.“

Pažangos priemonės veiklos prisidės prie 2021–2027 m. Europos Sąjungos fondų investicijų programos 12.1 uždavinio įgyvendinimo.

III SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ įgyvendinimo teritorija yra visa Šiaulių regiono savivaldybių teritorija, apimanti šias septynias savivaldybes: Akmenės rajono savivaldybė, Joniškio rajono savivaldybė, Kelmės rajono savivaldybė, Pakruojo rajono savivaldybė, Radviliškio rajono savivaldybė, Šiaulių miesto savivaldybė, Šiaulių rajono savivaldybė. Šiose savivaldybėse veikianti viešųjų geriamojo vandens tiekėjų infrastruktūra patenka į nacionaliniam saugumui svarbių objektų kategoriją, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr. 558 „Dėl Konkrečių nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašo patvirtinimo“. Tai reiškia, kad visos regiono vandenvietės, gręžiniai, vandens ruošimo įrenginiai ir valdymo centrai yra priskiriami prie objektų, kuriems taikomi vienodi fizinės, elektroninės ir kibernetinės apsaugos reikalavimai.

Atsižvelgiant į tai, kad visos septynios savivaldybės susiduria su ta pačia regiono plėtros plane įvardinta gilumine problema – „Nepakankamai apsaugotas geriamojo vandens tiekimas“ bei visų savivaldybių viešieji vandens tiekėjai privalo įgyvendinti Saugumo planuose nustatytas priemones, veiklos bus vykdomos visose regiono savivaldybėse, vandenvietėse ir valdymo centruose, priklausomai nuo kiekvieno viešojo vandens tiekėjo Saugumo plane numatytų priemonių.

IV SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Planuojama įgyvendinti veikla, finansuojama pagal regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gaires – diegiamos Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių saugumo planuose numatytos priemonės, skirtos geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugai.

Sprendžiant regiono plėtros problemos giluminę priežastį – 2.3. Per mažas geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas, nepakankamai apsaugota geriamojo vandens tiekimo infrastruktūra, Pažangos priemone bus įgyvendinama veikla – 2. Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo stiprinimas Šiaulių regione. Ši veikla tiesiogiai siejasi su Šiaulių regiono plėtros plane įvardyta problema 2., „Nepakankamai tvari regiono aplinka“. Veikla pasirinkta, atliepiant Šiaulių regiono poreikį, kad būtų užtikrintas saugus ir patikimas geriamojo vandens tiekimas. Veikla apima Saugumo plane numatytų priemonių įgyvendinimą, skirtą geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugai ir viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugai.

Galimi pareiškėjai – viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, turintys geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo licenciją, išduotą Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos, ir kuriems savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijoje pavesta vykdyti viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir (arba) nuotekų tvarkymą.

Galimi partneriai – savivaldybių administracijos.

V SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 30 punktu ir 7 straipsnio 3 punktu, atsižvelgiant į Strateginio valdymo metodikos 135.2 papunktį, Pažangos priemonės veiklos „Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo stiprinimas Šiaulių regione“ projektų atrankai taikomas planavimo būdas.

Pažangos priemonės veiklos projektų atrankos kriterijai nenustatomi.

VI SKYRIUS
PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	Projektuose negali būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį horizontalaus darnaus vystymosi principo (t. y. Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkėje 2030 nustatytų darnaus vystymosi tikslų) įgyvendinimui.
2.	Reikšmingos žalos nedarymo	Projektai turi atitikti 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairių 1 priedo „Projekto (įskaitant jungtinį projektą) atitiktis reikšmingos žalos nedarymo horizontaliajam principui vertinimo reikalavimų aprašas“ reikalavimus.
3.	Lygių galimybių visiems	Projektuose negali būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį lygių galimybių ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, religijos, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, sveikatos būklės, negalios, seksualinės orientacijos, kalbos, etninės priklausomybės įgyvendinimui.

VII SKYRIUS
IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairėse nustatyta išankstinė sąlyga – projekto veiklų atitiktis patvirtintiems Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių saugumo planams, parengtiems vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 15 straipsnio 2 dalimi.

Išankstinės sąlygos įvykdymą nustatys VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra, vertindama projektų įgyvendinimo planus.

VIII SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Pažangos priemonės rezultato ir veiklos produkto rodikliai atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairėse patvirtintus rodiklius.

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo stiprinimas Šiaulių regione	P.S.2.1045	Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės (vnt.)	6 575 034,75	6 246 283,00	-	486	Siekimos reikšmės apskaičiuotos, remiantis LR vidaus reikalų ministerijos rodiklio P.S.2.1045 stebėsenos aprašymo kortele. Tarpinė reikšmė neskaičiuojama, nes tarpinio vertinimo laikotarpis yra praėjęs. Galutinė reikšmė apskaičiuota pagal numatomą įgyvendinti projektų informaciją.

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (2025)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (2025)	Galutinė reikšmė (2030)	
1	2	3	4	5	6	7	8
R.S.2.3055	Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo priemones (vnt.)	0	6 575 034,75	6 246 283,00	-	7	Siekimos reikšmės apskaičiuotos, remiantis LR vidaus reikalų ministerijos rodiklio R.S.2.3055 stebėsenos aprašymo kortele. Tarpinė reikšmė neskaičiuojama, nes tarpinio vertinimo laikotarpis yra praėjęs. Galutinė reikšmė apskaičiuota pagal numatomų įgyvendinti projektų informaciją. Rodiklio reikšmė apskaičiuojama sumuojant viešąsias geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmones, kurios įgyvendins projektus.

Šiaulių regiono plėtros tarybos
administracijos direktorius

Viktoras Strups

(parašas)

(vardas ir pavardė)